

Valtioneuvoston asetus saamelaisesta ilmastoneuvostosta

PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Ilmastolain (423/2022) nojalla ehdotetaan säädettäväksi uusi valtioneuvoston asetus saamelaisesta ilmastoneuvostosta. Asetuksella täsmennettäisiin ilmastolain 21 §:n sääntelyä saamelaisesta ilmastoneuvostosta. Asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä saamelaisen ilmastoneuvoston tehtävistä, kokoonpanosta, asettamisesta ja toimikaudesta, toiminnasta, jäsenen toimikaudesta sekä palkkioista.

Asetuksen mukaan saamelaisen ilmastoneuvoston tehtävänä olisi muun muassa antaa lausuntoja myös muista ilmastopolitiikkaa koskevista valtakunnallisista suunnitelmista kuin ilmastolain 9—12 §:ssä tarkoitetuista suunnitelmista. Saamelaisessa ilmastoneuvostossa olisi puheenjohtaja, varapuheenjohtaja sekä enintään 10 muuta jäsentä. Vähintään puolet ilmastoneuvoston jäsenistä olisi oltava saamelaisen perinteisen tiedon haltijoita. Muiden ilmastoneuvoston jäsenten olisi edustettava ympäristötieteitä tai muita ilmastoneuvoston tehtävien kannalta keskeisiä tieteenaloja.

Valtioneuvosto asettaisi saamelaisen ilmastoneuvoston jäsenet ja puheenjohtajan neljäksi vuodeksi kerrallaan ympäristöministeriön esityksestä. Saamelaiskäräjät valmistelisi ehdotuksen kokoonpanoksi perinteisen tiedon haltijoiden osalta. Saamelaiskäräjät ja ympäristöministeriö neuvottelisivat saamelaiskäräjien ehdotuksesta saamelaiskäräjälain (974/1995) 9 §:n mukaisesti.

1. ASIAN TAUSTA JA ASETUKSENANTOVALTUUS

Uusi ilmastolaki tuli voimaan 1.7.2022. Ilmastolaissa säädetään saamelaisesta ilmastoneuvostosta, joka on riippumaton asiantuntijaelin. Ilmastolain 21 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvosto asettaa ilmastolain 9—12 §:ssä tarkoitettujen ilmastopolitiikan suunnitelmien valmistelun tueksi määräajaksi saamelaisen ilmastoneuvoston. Saamelaisessa ilmastoneuvostossa tulee olla edustettuna saamelaisen perinteisen tiedon haltijoita ja edustus keskeisiltä tieteenaloilta.

Saamelaisen ilmastoneuvoston tehtävänä on ilmastolain 21 §:n 2 momentin mukaan antaa lausuntoja ilmastolain 9—12 §:ssä tarkoitetuista ilmastopolitiikan suunnitelmista saamelaiskulttuurin edistämisen osalta. Saamelainen ilmastoneuvosto voi suorittaa myös muita ilmastonmuutokseen sekä saamelaisten kulttuuriin ja oikeuksiin liittyviä tietopohjan tuottamista koskevia tehtäviä. Saamelaisen ilmastoneuvoston jäsenelle voidaan maksaa tehtävän hoitamisesta kohtuullinen palkkio.

Ilmastolain 21 §:n 3 momentti sisältää asetuksenantovaltuuden, jonka nojalla voidaan antaa tarkempia säännöksiä saamelaisen ilmastoneuvoston tehtävistä, kokoonpanosta, toimikaudesta ja muista ilmastoneuvoston toimintaa koskevista menettelyistä valtioneuvoston asetuksella. Asetuksenantovaltuus kattaa myös ilmastoneuvoston jäsenten valinnan, toimikauden ja palkkiot.

Saamelaista ilmastoneuvostoa koskevan ilmastolain 21 §:n 3 momenttiin sisältyvän asetuksenantovaltuuden nojalla ehdotetaan annettavaksi uusi valtioneuvoston asetus saamelaisesta ilmastoneuvostosta. Ilmastolaissa ei säädetä yksityiskohtaisesti esimerkiksi ilmastoneuvoston tehtävistä, toimikaudesta tai kokoonpanosta. Näin ollen sääntelyn täydentäminen valtioneuvoston asetuksella olisi tarkoituksenmukaista.

2. ASIAN VALMISTELU

Asetus on valmisteltu virkatyönä ympäristöministeriössä. Valmistelun aikana on kuultu saamelaiskäräjiä. Saamelaiskäräjät toimitti 26.5.2021 ilmastolain kokonaisuudistuksen yhteydessä esityksen saamelaisen ilmastoneuvoston tehtäviksi ja kokoonpanoksi. Kokonaisuudistuksen yhteydessä ympäristöministeriö ja saamelaiskäräjät neuvottelivat 24.9.2021 saamelaiskäräjälain 9 §:n mukaisesti ilmastolaista ja samalla käsiteltiin myös saamelaiseen ilmastoneuvostoon liittyvää valtioneuvoston asetusta. Ympäristöministeriön ja saamelaiskäräjien edustajat tapasivat 6.4.2022 ja keskustelivat asetuksen valmistelusta. Touko-kesäkuussa 2022 saamelaiskäräjillä oli mahdollisuus lähettää kommentteja kirjallisesti ympäristöministeriön valmistelemaan asetusluonnokseen. Saamelaiskäräjät ja ympäristöministeriö neuvottelivat 29.8.2022 saamelaiskäräjälain 9 §:n mukaisesti saamelaiskäräjien lähettämien kirjallisten kommenttien pohjalta. Asetuksen valmistelusta ja sisällöstä on lisäksi käyty keskustelua oikeusministeriön kanssa.

Saamelaisen ilmastoneuvoston perustamista on esitetty eri yhteyksissä jo ennen uutta ilmastolakia. Vuonna 2021 uusitussa Suomen arktisen politiikan strategiassa (Valtioneuvoston julkaisuja 2021:53) suositeltiin saamelaisen ilmastoneuvoston perustamista. Strategian mukaan neuvosto helpottaisi saamelaisen perinteisen tiedon huomioon ottamista ilmastopolitiikkaan liittyvässä päätöksenteossa. Saamelaisen ilmastoneuvoston perustamista esitettiin myös SAAMI – Saamelaisten sopeutuminen ilmastonmuutokseen -hankkeen loppuraportissa (Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoimikunnan julkaisuja 2020:25, jäljempänä SAAMI-hanke). Raportti taustoittaa saamelaisen ilmastoneuvoston tarvetta erittelemällä ilmastonmuutoksen vaikutuksia saamelaiskulttuuriin ja poronhoitoon.

Ilmastolain kokonaisuudistuksen yhteydessä saatu saamelaiseen ilmastoneuvostoon liittyvä lausuntopalaute on ollut tukena asetuksen valmistelussa.

[Asetusluonnos on ollut lausuntokierroksella...]

[Asetus on tarkastettu oikeusministeriön laintarkastuksessa.]

Tämän asetuksen valmisteluasiakirjat ovat valtioneuvoston hankeikkunan julkisessa palvelussa osoitteessa <https://ym.fi/hankesivu?tunnus=YM017:00/2022> tunnuksella YM017:00/2022.

3. NYKYTILA JA SEN ARVIOINTI

Ilmastonmuutoksen vaikutukset ovat voimakkaampia pohjoisilla leveysasteilla, ja näin ollen saamelaiset ovat ryhmänä erityisen haavoittuvassa asemassa ilmastonmuutoksen edetessä. Perinteinen saamelaiskulttuuri on kytköksissä arktiseen luontoon ja ilmastonmuutos vaikuttaa erityisesti saamelaiskulttuurin sopeutumisen tarpeeseen. Muutoksia on jo havaittavissa: SAAMI-

hankkeessa on raportoitu ilmastonmuutoksen seurauksista saamelaiden kotiseutualueella. Keskilämpötilojen nousun lisäksi muutoksia on havaittavissa muun muassa lumipeitteen paksuudessa ja rakenteessa, sateiden määrässä, tuuliolosuhteissa, eläimistössä, puustossa ja muussa kasvillisuudessa.

Saamelainen ilmastoneuvosto on uusi asiantuntijaelin, joka tullaan asettamaan uuden ilmastolain myötä. Ilmastolain 21 §:n 1 momentin mukaan saamelainen ilmastoneuvosto on riippumaton asiantuntijaelin, jonka valtioneuvosto asettaa ilmastolain 9–12 §:ssä tarkoitettujen ilmastopolitiikan suunnitelmien valmistelun tueksi määrääjäksi. Saamelaisessa ilmastoneuvostossa tulee olla edustettuna saamelaisen perinteisen tiedon haltijoita ja edustus keskeisiltä tieteenaloilta. Edelleen ilmastolain 21 §:n 2 momentin mukaan saamelaisen ilmastoneuvoston tehtävänä on antaa lausuntoja ilmastolain 9–12 §:ssä tarkoitetuista ilmastopolitiikan suunnitelmista saamelaiskulttuurin edistämisen osalta. Saamelainen ilmastoneuvosto voi suorittaa myös muita ilmastonmuutokseen sekä saamelaiden kulttuuriin ja oikeuksiin liittyviä tietopohjan tuottamista koskevia tehtäviä. Saamelaisen ilmastoneuvoston jäsenelle voidaan maksaa tehtävän hoitamisesta kohtuullinen palkkio.

Uuden ilmastolain perusteluissa (HE 27/2022 vp) todetaan, että ilmastoneuvoston tarkoituksena olisi tukea suunnitelmien valmistelua ja tuottaa tietopohjaa niin, että valmistelussa tunnistettaisiin ja otettaisiin huomioon saamelaiskulttuurin edistämisen kannalta keskeiset seikat. Valtioneuvosto asettaisi ilmastoneuvoston määrääjäksi eli esimerkiksi muutamaksi vuodeksi kerrallaan, ja sen työskentelyn järjestämisestä vastaisi ympäristöministeriö. Edelleen ilmastolain perusteluiden mukaan ilmastoneuvosto olisi käytännössä pysyväluonteinen uusi elin ja ilmastoneuvoston toiminta painottuisi käytännössä erityisesti suunnitelmien valmistelun ajalle. Samoin lain perusteluissa todetaan, että saamelainen ilmastoneuvosto olisi riippumaton suhteessa muihin saamelaistoimijoihin, kuten saamelaiskäräjiin (HE 72/2022 vp, s. 73).

Ilmastoneuvoston tehtäviin liittyen lain perusteluissa todetaan, että ilmastoneuvosto antaisi lausuntoja ilmastolain mukaisista ilmastopolitiikan suunnitelmista saamelaiskulttuurin edistämisen näkökulmasta. Lausunnoissaan ilmastoneuvosto voisi esimerkiksi arvioida ilmastopolitiikan suunnitelmista saamelaiskulttuurille aiheuttavia vaikutuksia. Perusteluiden mukaan tätä kautta saataisiin lisää tietopohjaa sekä suunnitelmien valmistelun että myös esimerkiksi saamelaiskäräjien kanssa käytävien neuvottelujen tueksi. Edelleen perusteluissa todetaan, että ilmastoneuvoston olisi tarkoituksenmukaista antaa lausunto suunnitelman valmistelun alkuvaiheessa sekä lausuntokierrosvaiheessa. Tarvittaessa ilmastoneuvosto voisi antaa samaan suunnitelmaan liittyen useammankin lausunnon valmistelun eri vaiheissa. Perusteluiden mukaan ilmastoneuvosto voisi halutessaan antaa lausuntoja myös muista ilmastopolitiikkaan liittyvistä asioista, kuten arktisista kysymyksistä. Samoin ilmastoneuvosto voisi suorittaa muita tietopohjan tuottamista koskevia tehtäviä, jotka liittyvät ilmastonmuutokseen sekä saamelaiden oikeuksiin ja kulttuuriin. Saamelaisen ilmastoneuvoston jäsenelle voitaisiin maksaa tehtävän hoitamisesta kohtuullinen palkkio, joka voisi olla esimerkiksi vuosikohtainen (HE 27/2022 vp, s. 73-74).

Saamelainen ilmastoneuvosto lienee maailman ensimmäisiä kansallisia elimiä, jonka tarkoituksena on tuottaa tietopohjaa ja tukea kansallisen ilmastopolitiikan valmistelua alkuperäiskansan kulttuurin edistämisen näkökulmasta. Eräänä kansainvälisenä vastineena saamelaiselle ilmastoneuvostolle

voidaan pitää Pariisin ilmastopimuksen nojalla perustettua Local Communities and Indigenous Peoples Platform (LCIPP), jonka tarkoituksena on vahvistaa alkuperäiskansojen ja paikallisyhteisöjen mahdollisuuksia vastata ilmastonmuutoksen tuomiin haasteisiin, jakaa tietoa ilmastonmuutoksesta ja siihen sopeutumisesta sekä vahvistaa alkuperäiskansojen ja paikallisyhteisöjen osallisuutta YK:n ilmastopolitiikassa.

Ilmastopolitiikan suunnitelmien valmistelussa on toistaiseksi huomioitu saamelaisten oikeuksiin ja kulttuuriin liittyviä näkökohtia erityisesti saamelaiskäräjien ja kolttien kyläkokouksen kuulemisten sekä lausuntojen kautta. Vuonna 2022 annetun keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman (Ympäristöministeriön julkaisu 2022:12) valmistelussa järjestettiin myös saamelaiskäräjälain mukaiset neuvottelut sekä kolttien kyläkokouksen kuuleminen. Saamelaista perinteistä tietoa ei ole nimenomaisesti hyödynnetty ilmastolain mukaisten ilmastopolitiikan suunnitelmien valmistelussa. Saamelaisen perinteisen tiedon roolia ympäristöpäätöksenteossa on tutkittu muun muassa Lapin yliopiston yhteydessä toimivassa Arktisessa keskuksessa, Oulun yliopistossa sekä Helsingin yliopistossa.

Uuden ilmastolain 14 §:n 1 momenttiin sisältyy velvoite, jonka mukaan viranomaisen on suunnitelmia valmisteltaessa neuvoteltava saamelaiskäräjien kanssa. Pykälän 2 momentissa puolestaan säädetään, että suunnitelmien valmistelussa otetaan huomioon myös, mitä kolttalaissa (253/1995) säädetään kolttaväestön ja -alueen elinolosuhteiden ja toimeentulomahdollisuuksien edistämisestä sekä kolttakulttuurin ylläpitämisestä ja edistämisestä. Kyseisiä säännöksiä ei ole vielä ehditty soveltaa. Saamelaiskäräjälain mukaisten neuvotteluiden sekä kolttien kyläkokouksen kuulemisen kautta voidaan turvata, että saamelaisten kotiseutualueella otetaan huomioon saamelaisten oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan ilmastolain mukaisten valtakunnallisten suunnitelmien valmistelussa.

4. KESKEISET EHDOTUKSET

Säädettäisiin uusi valtioneuvoston asetus saamelaisesta ilmastoneuvostosta. Uusi ilmastolaki tuli voimaan heinäkuussa 2022 ja sen 21 §:ssä säädetään saamelaisesta ilmastoneuvostosta, joka on riippumaton asiantuntijaelin. Asetuksella täsmennettäisiin ilmastolain sääntelyä saamelaisen ilmastoneuvoston tehtävien, kokoonpanon, asettamisen ja toimikauden, toiminnan, jäsenen toimikauden sekä palkkioiden osalta.

Ilmastolain 21 §:n 2 momentissa säädetään, että saamelaisen ilmastoneuvoston tehtävänä on antaa lausuntoja 9—12 §:ssä tarkoitetuista ilmastopolitiikan suunnitelmista saamelaiskulttuurin edistämisen osalta. Saamelainen ilmastoneuvosto voi suorittaa myös muita ilmastonmuutokseen sekä saamelaisten kulttuuriin ja oikeuksiin liittyviä tietopohjan tuottamista koskevia tehtäviä. Asetuksessa täsmennettäisiin sitä, mitkä saamelaisen ilmastoneuvoston muut tietopohjan tuottamista koskevat tehtävät olisivat. Asetuksen mukaan tällainen tehtävä olisi muun muassa lausuntojen antaminen myös muista ilmastopolitiikkaa koskevista valtakunnallisista suunnitelmista kuin ilmastolain 9—12 §:ssä tarkoitetuista suunnitelmista. Ilmastoneuvoston tehtäviin kuuluisi esimerkiksi myös tietopohjan tuottaminen kansallisen ilmastopolitiikan vaikutusten arviointia ja seurantaa varten saamelaiskulttuurin ja saamelaisten oikeuksien näkökulmasta.

Ilmastolain 21 §:n 1 momentissa säädetään, että saamelaisessa ilmastoneuvostossa tulee olla edustettuna saamelaisen perinteisen tiedon haltijoita ja edustus keskeisiltä tieteenaloilta. Asetuksessa täsmennettäisiin ilmastoneuvoston jäsenten lukumäärää siten, että saamelaisessa ilmastoneuvostossa olisi puheenjohtaja, varapuheenjohtaja sekä enintään 10 muuta jäsentä. Asetuksessa säädettäisiin, että vähintään puolet ilmastoneuvoston jäsenistä olisi oltava saamelaisen perinteisen tiedon haltijoita. Muiden ilmastoneuvoston jäsenten olisi edustettava ympäristötieteitä tai muita ilmastoneuvoston tehtävien kannalta keskeisiä tieteenaloja.

Ilmastolain 21 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvosto asettaa määräajaksi saamelaisen ilmastoneuvoston. Asettamiseen liittyvää menettelyä sekä ilmastoneuvoston toimikautta täsmennettäisiin asetuksessa. Valtioneuvosto asettaisi saamelaisen ilmastoneuvoston jäsenet ja puheenjohtajan neljäksi vuodeksi kerrallaan ympäristöministeriön esityksestä. Saamelaiskäräjät valmistelisi ehdotuksen kokoonpanoksi perinteisen tiedon haltijoiden osalta. Saamelaiskäräjät ja ympäristöministeriö neuvottelisivat saamelaiskäräjien ehdotuksesta saamelaiskäräjälain 9 §:n mukaisesti.

5. PÄÄASIAALLISET VAIKUTUKSET

Saamelaisen ilmastoneuvoston perustamisen vaikutuksia on arvioitu ilmastolain kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Asetuksen säännöksistä johtuvat vaikutukset kohdistuisivat erityisesti viranomaisten toimintaan. Asetuksen 1 §:ssä 1 kohdassa tarkoitetun tehtävän myötä esimerkiksi ilmasto- ja energiastrategiaa valmistelevaan viranomaiseen voisi kohdistua uutta hallinnollista työtä lausunnotmenettelystä johtuen. Käytännössä viranomaisen käsittelisi ilmastoneuvoston lausunnon muiden lausuntojen käsittelyn yhteydessä. Myös 1 §:n 3 kohdassa tarkoitettu tehtävä liittyen lausuntojen antamiseen saamelaisten kotiseutualueita koskevista paikallisista ilmastosuunnitelmista tai ilmastotoimista johtaisi lausunnotmenettelyn myötä työmäärän kasvamiseen niissä viranomaisissa, jotka valmistelevat paikallisia ilmastosuunnitelmia tai ilmastotoimia. Sekä 1 että 3 kohdassa tarkoitetun tehtävän kohdalla lausunnotmenettelystä aiheutuva työmäärä olisi kuitenkin rajallinen, sillä kyseisiä suunnitelmia ja ilmastotoimia on valmisteltu suhteellisen harvoin.

Asetuksen 3 §:n 2 momentin mukaan ympäristöministeriö pyytäisi ehdotuksia tieteenalojen jäseniksi yliopistoilta, valtion tutkimuslaitoksilta, ilmastoneuvoston tehtävien kannalta keskeisiltä ammattikorkeakouluilta ja Suomen ilmastopaneelilta. Menettely aiheuttaisi jonkin verran hallinnollista työtä ympäristöministeriössä sekä niissä organisaatioissa, jotka ehdottaisivat jäseniä. Niiden organisaatioiden osalta, joista saamelaisen ilmastoneuvoston jäsen tulee valituksi, olisi käytännön työssä otettava huomioon jäsenen mahdollisuudet hoitaa tehtävänsä saamelaisen ilmastoneuvoston jäsenenä.

Ympäristöministeriö lähettäisi jäsenpyynnön muun muassa Suomen ilmastopaneelille. Mikäli Suomen ilmastopaneelista valittaisiin jäsen ilmastoneuvostoon, kyseisen jäsenen työmäärä kasvaisi henkilön toimiessa sekä Suomen ilmastopaneelin että saamelaisen ilmastoneuvoston jäsenenä.

Suomen ilmastopaneelin ja saamelaisen ilmastoneuvoston työn järjestämisessä olisi tarkoituksenmukaista huomioida, että kyseisen jäsenen työmäärä ei kasva kohtuuttomaksi. Kiertävä jäsenyys saamelaisessa ilmastoneuvostossa voisi olla tapa välttyä liialliselta työmäärältä ilmastopaneelin jäsenen kohdalla.

Saamelaiskäräjille tulisi asetuksen 3 §:n 3 momentin mukaan uusi tehtävä perinteisen tiedon haltijoita koskevan ehdotuksen valmistelusta. Tämä tehtävä aiheuttaisi saamelaiskäräjille jonkin verran hallinnollista työtä ilmastoneuvoston kokoonpanon valmistelun yhteydessä. Saamelainen ilmastoneuvosto asetettaisiin kuitenkin vain kerran neljässä vuodessa, joten käytännössä työtaakka kohdistuisi vain rajattuun ajanjaksoon. Edelleen 3 §:n 3 momentin mukaan saamelaiskäräjät ja ympäristöministeriö neuvottelisivat ehdotuksesta. Neuvotteluista aiheutuisi jonkin verran hallinnollista työtä kummallekin osapuolelle.

6. LAUSUNTOPALAUTE

[Tähän kirjoitetaan saatu lausuntopalaute tiiviisti ja tuodaan esiin se, miten palaute otettiin huomioon asetuksen valmistelussa.]

7. SÄÄNNÖSKOHTAISET PERUSTELUT

1 §. Tehtävät. Pykälässä säädettäisiin saamelaisen ilmastoneuvoston tehtävistä. Ilmastolain 21 §:n 2 momentissa säädetään, että saamelaisen ilmastoneuvoston tehtävänä on antaa lausuntoja 9—12 §:ssä tarkoitetuista ilmastopolitiikan suunnitelmista saamelaiskulttuurin edistämisen osalta. Säännöksen mukaan saamelainen ilmastoneuvosto voi suorittaa myös muita ilmastomuutokseen sekä saamelaisten kulttuuriin ja oikeuksiin liittyviä tietopohjan tuottamista koskevia tehtäviä. Asetuksen 1 §:ssä täsmennettäisiin sitä, mitkä saamelaisen ilmastoneuvoston muut tietopohjan tuottamista koskevat tehtävät ovat.

Pykälän 1 kohdan mukaan saamelaisen ilmastoneuvoston tehtävänä olisi antaa lausuntoja myös muista ilmastopolitiikkaa koskevista valtakunnallisista suunnitelmista kuin ilmastolain 9—12 §:ssä tarkoitetuista suunnitelmista. Tällaisia valtakunnallisia suunnitelmia voisivat olla esimerkiksi vaalikausittain valmisteltu ilmasto- ja energiastrategia sekä Suomen arktisen politiikan strategia. Lausunnoissaan ilmastoneuvoston olisi tarkoituksenmukaista arvioida muun muassa suunnitelmista aiheutuvia vaikutuksia saamelaiskulttuurille.

Pykälän 2 kohdan mukaan ilmastoneuvoston tehtävänä olisi tietopohjan tuottaminen kansallisen ilmastopolitiikan vaikutusten arviointia ja seurantaan varten saamelaiskulttuurin ja saamelaisten oikeuksien näkökulmasta. Saamelainen ilmastoneuvosto voisi esimerkiksi osallistua hankkeisiin, joissa arvioidaan kansallisten lakihankkeiden ilmastoon liittyviä vaikutuksia. Käytännössä ilmastoneuvosto keskittyisi arvioinnissa saamelaiskulttuuriin ja saamelaisten oikeuksiin liittyviin vaikutuksiin. Seurannan osalta saamelainen ilmastoneuvosto voisi tukea asianomaisia viranomaisia esimerkiksi ilmastolain 10 §:n 2 momentissa sekä 12 §:n 3 momentissa tarkoitettujen arviointien laadinnassa. Saamelainen ilmastoneuvosto voisi tarvittaessa osallistua myös muiden kansallista ilmastopolitiikkaa koskevien suunnitelmien ja strategioiden seurantaan saamelaiskulttuurin ja saamelaisten oikeuksien toteutumisen osalta, muttei kuitenkaan ilmastolain 18 §:ssä tarkoitettun

ilmastovuosikertomuksen valmisteluun. Pykälän 2 kohdassa tarkoitettu tehtävä olisi rajattu kansallisen ilmastopolitiikan vaikutusten arviointiin ja seurantaan, eikä ilmastoneuvosto näin ollen käytännössä tarkastelisi esimerkiksi Euroopan unionissa valmisteltavien lakihankkeiden vaikutuksia tai osallistuisi sääntelyn toteutumiseen liittyvään seurantaan. Ilmastoneuvosto ei myöskään osallistuisi Euroopan unionille tai YK:lle toimitettavaan ilmastopolitiikan seurantaan tai raportointiin.

Pykälän 3 kohdassa säädettäisiin, että saamelaisen ilmastoneuvoston tehtävänä olisi lausuntojen antaminen saamelaisten kotiseutualuetta koskevista paikallisista ilmastosuunnitelmista tai ilmastotoimista. Saamelainen ilmastoneuvosto voisi antaa lausuntonsa kotiseutualan kunnissa valmisteltavista ilmastosuunnitelmista, kotiseutualuetta koskevista alueellisista ilmastosuunnitelmista sekä kotiseutualueelle kohdistuvista ilmastotoimista.

Pykälän 4 kohdassa säädettäisiin, että saamelaisen ilmastoneuvoston tehtävänä olisi muu tietopohjan tuottaminen, joka tukee saamelaiskulttuuria mukaan lukien saamelaisten perinteisiä elinkeinoja ilmastomuutoksen hillinnässä tai ilmastomuutokseen sopeutumisessa. Tällainen muu tietopohjan tuottaminen voisi tarkoittaa esimerkiksi osallistumista saamelaisiin ja ilmastomuutoksen torjuntaa koskevien ohjelmien tai suunnitelmien valmisteluun taikka selvitysten laatimista, mikäli se tukisi saamelaiskulttuuria ilmastomuutoksen hillinnässä tai sopeutumisessa.

2 §. Kokoonpano. Pykälässä säädettäisiin saamelaisen ilmastoneuvoston kokoonpanosta. Ilmastolain 21 §:n 1 momentissa säädetään, että saamelaisessa ilmastoneuvostossa tulee olla edustettuna saamelaisen perinteisen tiedon haltijoita ja edustus keskeisiltä tieteenaloilta. Pykälässä täsmennettäisiin ilmastoneuvoston jäsenten lukumäärää sekä asetettaisiin kokoonpanolle tietyt vaatimukset.

Pykälän 1 momentin mukaan saamelaisessa ilmastoneuvostossa olisi puheenjohtaja, varapuheenjohtaja sekä enintään 10 muuta jäsentä. Vähintään puolet ilmastoneuvoston jäsenistä olisi oltava saamelaisen perinteisen tiedon haltijoita. Perinteisen tiedon haltijoita voisivat olla esimerkiksi saamelaisten perinteisten elinkeinojen harjoittajat, eli poronhoitoa, kalastusta, metsästystä tai saamen käsityötä harjoittavat saamelaiset. Muiden ilmastoneuvoston jäsenten olisi edustettava ympäristötieteitä tai muita ilmastoneuvoston tehtävien kannalta keskeisiä tieteenaloja. Tällaisia keskeisiä tieteenaloja voisivat olla esimerkiksi luonnontieteet, humanistiset tieteet, yhteiskuntatieteet sekä saamentutkimus. Monipuolisen asiantuntemuksen varmistamiseksi olisi tarkoituksenmukaista, että kokoonpanossa olisi edustettuna eri tieteenaloja. On tarkoituksenmukaista pyrkiä monipuoliseen sekä tasapainoiseen kokoonpanoon jäsenten osaamisen ja taustan osalta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että puheenjohtajan tulisi edustaa tieteenaloja. Varapuheenjohtajan tulisi olla saamelaisen perinteisen tiedon haltija. Puheenjohtajan olisi tarkoituksenmukaista olla perehtynyt saamelaiskulttuuriin.

Pykälän 3 momentin mukaan ilmastoneuvostossa olisi oltava perinteisen tiedon haltijoita saamelaisten kotiseutualan eri alueilta ja mahdollisuuksien mukaan saamen eri kieliryhmistä. Edustus kotiseutualan eri alueilta tarkoittaisi, että perinteisen tiedon haltijoita tulisi olla vähintään kahdelta eri kotiseutualan alueelta, esimerkiksi kahdesta eri kotiseutualan kunnasta. Kokoonpanossa olisi mahdollisuuksien mukaan pyrittävä siihen, että perinteisen tiedon haltijoiden osalta olisi edustusta saamen eri kieliryhmistä. Käytännössä lienee haastavaa saada edustusta kaikista kolmesta saamen kieliryhmistä, sillä esimerkiksi koltansaamen puhujia on hyvin vähän Suomessa.

Kokoonpanon valmistelussa on otettava huomioon myös tasa-arvolain (609/1986) 4 a §, jonka mukaan julkisen hallinnon toimielimissä tulee olla sekä naisia että miehiä kumpiakkin vähintään 40 prosenttia, jollei erityisestä syystä muuta johdu.

3 §. Asettaminen ja toimikausi. Pykälässä säädettäisiin saamelaisen ilmastoneuvoston asettamisesta ja toimikaudesta. Ilmastolain 21 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvosto asettaa saamelaisen ilmastoneuvoston määrääjäksi. Pykälässä täsmennettäisiin toimikauden pituutta ja asettamiseen liittyvät käytännöt.

Pykälän 1 momentin mukaan valtioneuvosto asettaisi saamelaisen ilmastoneuvoston puheenjohtajan ja jäsenet neljäksi vuodeksi kerrallaan ympäristöministeriön esityksestä. Ilmastoneuvosto valitsisi keskuudestaan varapuheenjohtajan. Jäsenyys ilmastoneuvostossa olisi käytännössä henkilökohtainen. Jäsenen luopuessa tehtävästä kesken toimikauden uutta jäsentä voitaisiin esittää riippumatta siitä, mitä organisaatiota luopuva jäsen on edustanut.

Pykälän 2 momentin mukaan ympäristöministeriö pyytäisi ehdotuksia tieteenalojen jäseniksi yliopistoilta, valtion tutkimuslaitoksilta, ilmastoneuvoston tehtävien kannalta keskeisiltä ammattikorkeakouluilta ja Suomen ilmastopaneelilta. Käytännössä ympäristöministeriö pyytäisi kyseisiä tahoja ehdottamaan yhtä tai useampaa jäsentä ilmastoneuvostoon. Pyyntökirjeessä ympäristöministeriö voisi pyytää tahoja ilmoittamaan jäsenehdokkaan mahdollisesta halukkuudesta toimia puheenjohtajan tehtävässä, jotta puheenjohtajaa voitaisiin esittää asettamisen yhteydessä. Keskeisiä ammattikorkeakouluja olisivat ne ammattikorkeakoulut, joissa harjoitetaan sellaista tutkimustoimintaa, joka kytkeytyy ilmastonmuutokseen ja saamelaisten oikeuksiin. Mikäli Suomen ilmastopaneeli ehdottaisi jäsentä saamelaiseen ilmastoneuvostoon, Suomen ilmastopaneeli voisi sisäisesti halutessaan päättää, että saamelaisen ilmastoneuvoston jäsenyys olisi kiertävä. Tämä voisi olla tarkoituksenmukaista ilmastopaneelin jäsenen liiallisen työtaakan välttämiseksi.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että saamelaiskäräjät valmistelisi ehdotuksen kokoonpanoksi perinteisen tiedon haltijoiden osalta. Ympäristöministeriö ja saamelaiskäräjät neuvottelisivat kyseisestä ehdotuksesta. Neuvotteluissa noudatettaisiin saamelaiskäräjistä annetun lain 9 §:n mukaista menettelyä. Saamelaiskäräjät selvittäisi jäsenehdokkaista tahoilta, joiden piirissä toimii perinteisen tiedon haltijoita. Tältä osin keskeinen taho olisi ainakin kolttien kyläkokous. Kolttien kyläkokouksen ohella saamelaiskäräjät voisi pyytää jäsenehdotuksia esimerkiksi saamen kieliryhmien järjestöiltä, käsityöläisjärjestöiltä, siidoilta ja tokkakunnilta.

4 §. Toiminta. Pykälässä säädettäisiin saamelaisen ilmastoneuvoston toiminnasta. Säännöksen mukaan saamelainen ilmastoneuvosto olisi päätösvaltainen, kun läsnä on puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan lisäksi vähintään puolet ilmastoneuvoston jäsenistä. Jos ilmastoneuvostossa olisi esimerkiksi 12 jäsentä mukaan lukien puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja, tarkoittaisi tämä, että kokouksessa olisi oltava läsnä puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja sekä kuusi jäsentä. Lisäksi säädettäisiin, että ilmastoneuvoston lausunnot annetaan suomeksi ja saamen kielillä.

5 §. Jäsenen toimikausi. Pykälässä säädettäisiin saamelaisen ilmastoneuvoston jäsenen toimikaudesta. Säännöksen mukaan saamelaisen ilmastoneuvoston jäsenenä voisi toimia korkeintaan kaksi toimikautta peräkkäin. Kaksi toimikautta ilmastoneuvoston jäsenenä toiminut henkilö voitaisiin valita saamelaisen ilmastoneuvoston jäseneksi jälleen yhden toimikauden tauon jälkeen.

6 §. Palkkiot. Pykälässä säädettäisiin saamelaisen ilmastoneuvoston jäsenelle maksettavasta palkkiosta. Saamelaisen ilmastoneuvoston jäsenelle maksettaisiin vuosipalkkio. Ympäristöministeriö päättäisi palkkioiden suuruuden.

7 §. Voimaantulo. Tämä asetus olisi tarkoitettu tulemaan voimaan päivänä kuuta 2023.

8. VOIMAANTULO

Ehdotetaan, että asetus tulee voimaan päivänä kuuta 2023.

Esitetään, että valtioneuvosto antaa asetuksen saamelaisesta ilmastoneuvostosta.